

**SAMENVATTING VAN EEN
ALUMNI ONDERZOEK: OPLEIDING
COMMUNITY HEALTH**

HOGESCHOOL LEIDEN

Periode 1999-2003

November 2005

Doel van Evaluatie

Een alumni onderzoek heeft voor het eerst plaatsgevonden in 1997. Dit onderzoek werd in 2000 herhaald maar leverde een lage response op zodat de validiteit en betrouwbaarheid van de gegevens sterk ter discussie stonden. Onder invloed van aan de ene kant bepaalde trends en veranderingen in onderwijs, veranderende onderwijsfilosofie aan de hogeschool, maar aan de andere kant ook veranderende vragen vanuit de uitzendende organisaties m.b.t. competenties welke verwacht worden van aspirant uit te zenden gezondheidswerkers en mogelijke concurrentie is besloten om nogmaals een evaluatie uit te voeren van de Post-HBO Diploma Opleiding Community Health.

Een evaluatie was ons inziens ook juist in 2005 van groot belang omdat het aanbod van studenten onverminderd hoog was en we van mening waren dat zowel de toekomstige student als uitzendende organisaties recht hebben op up-to-date informatie ten aanzien van de kwaliteit en bruikbaarheid van de opleiding.

Met de resultaten van deze evaluatie hopen we ondersteuning te geven aan de verdere ontwikkeling van de opleiding Community Health.

Resultaten van het onderzoek

Van de 127 verzonden enquêtes werden 21 formulieren direct onbestelbaar retour ontvangen. Dit betekent dat maximaal 105 oud-studenten de enquête hebben ontvangen. Van deze 105 mensen hebben 32 de enquête ingevuld geretourneerd. Van deze 32 zijn er 15 uitgezonden (geweest). Daarnaast is er een regelmatig contact met 30 oud-studenten die eveneens uitgezonden zijn (geweest) d.m.v. rondzendbrieven. Dit betekent dat minimaal 37 % van de oud-studenten van studiejaar 1999 - 2003 uitgezonden is (geweest). Het is goed mogelijk dat dit percentage hoger is; het is echter zo dat niet altijd contact blijft of is blijven bestaan tussen student en coördinator van de opleiding. Terwijl onbestelbare geretourneerde enveloppen mogelijk betekent dat mensen binnen Nederland zijn verhuisd is het ook aannemelijk dat (een deel van) die mensen welke voorheen woonachtig waren op de adressen zoals die vermeld stonden op de enveloppe nu woonachtig en werkzaam zijn in het buitenland.

N.b. Uit bovenstaande blijkt dat oud-studenten die op het moment van dit onderzoek in het buitenland verblijven soms niet te bereiken zijn of niet in de gelegenheid zijn de enquête te retourneren en dat dit zeker invloed zal hebben op de resultaten van dit onderzoek. De gemaakte analyses zijn gebaseerd op die informatie die ons enerzijds is aangeleverd via de geretourneerde vragenlijsten en anderzijds via de bekende en bestaande contacten. In onderstaande tabel wordt een overzicht van het aantal reacties per studiejaar gepresenteerd.

Tabel 1: overzicht reacties op enquête

Studiejaar:	Verzonden:	Onbestelbaar:	Ingevuld retour:	Uitgezonden (wel enq. retour):	Uitgezonden (geen enq. retour):
1999	23		6 (27 %)	4 (18 %)	6 (27 %)
2000	27		4 (15 %)	2 (8 %)	5 (19 %)
2001	27		8 (30 %)	2 (8 %)	6 (22 %)
2002	25		13 (52 %)	4 (16 %)	5 (20 %)
2003	25		5 (20 %)	3 (12 %)	8 (32 %)
Totaal	127 (100%)	21 (17 %)	32 (25 %)	15 (12 %)	30 (24 %)

Leeftijd oud studenten

Een vraag in de enquête betrof de leeftijd. In tabel wordt dit aangegeven van zowel de groep wel - als niet uitgezonden en van de groep van niet-reageerders. Op basis van de beschikbare gegevens lijkt het er op dat t.o.v. de periode voor 1997 de uitgezondene populatie een hogere leeftijd heeft.

Tabel 2: leeftijd

Periode/Leeftijd	20-29 jaar	30-39 jaar	40-49 jaar	onbekend	Totaal
Uitgezonden 1997	16 (52%)	11 (35%)	4 (13%)	0	31
Uitgezonden 1999-2003	8 (18%)	21 (47%)	9 (20%)	7 (16%)	45

Redenen van niet uitgezonden zijn

Een aantal redenen werd opgegeven waarom mensen (nog) niet uitgezonden zijn (geweest). Deze redenen worden weergegeven in tabel 3. Als de resultaten van 2005 worden vergeleken met die van 1997 dan valt vooral op dat niemand van die doelgroep aangeeft dat er onvoldoende vacatures zijn. Gezien de vele vacatures die er op dit moment bij diverse organisaties zijn is dit niet echt verwonderlijk.

Tabel 3: Redenen van niet uitgezonden zijn

Reden niet uitgezonden	1997 (n = 23)	2005 (n=15)
- Privé omstandigheden	8 (35%)	6 (40%)
- Andere opleiding / andere baan	1 (4%)	4 (27%)
- Bezig met voorbereiding uitzending	5 (22%)	3 (20%)
- Te weinig vacatures	4 (17%)	-
- Nooit de intentie geweest om uitgezonden te worden	2 (9%)	1 (6%)
- Vaste baan in Nederland	2 (9%)	-
- Voelde zich onvoldoende voorbereid op uitzending	1 (4%)	-
- Geen reden	-	3 (20%)

Uitzendende Organisaties

Onderstaande tabel 4 geeft een overzicht van organisaties waarvoor de oud studenten uitgezonden zijn (geweest). Artsen Zonder Grenzen (AZG) is overduidelijk de grootste 'afnemer' in de periode voor 1997 en tussen 1999 en 2003, gevolgd - op afstand - door Volunteer Service Overseas (VSO) op de tweede plaats. Opvallend is de toename van uitzendingen door protestant christelijke ontwikkelingsorganisaties en zendingsgenootschappen (van 13% naar 27%). Dit is overigens in lijn met de achtergrond van deelnemers. M.n. na 2000 blijkt dat de groepen vaak voor de helft bestaan uit mensen met een protestant christelijke achtergrond. Wat verder opvalt is dat de grote MFO's zoals CORDAID (voorheen Memisa), geen mensen met de opleiding Community Health (meer) uitzenden. Eenzelfde beeld is te zien bij organisaties zoals het Rode Kruis en Stichting Nederlandse Vrijwilligers.

Tabel 4: Uitzendende Organisaties

Uitgezonden via organisatie	1997 (n = 23)	2005 met retour enquête (n = 15)	2005 zonder retour enquête (n = 30)	Totaal 2005 (n = 45)
International Service (IS)		1		1
Volunteer Service Overseas (VSO)	1 (4%)	1	4	5 (11%)
<i>Medair</i>		1		1
Artsen zonder Grenzen	12 (52%)	9	6	15 (33%)
Nederlandse Leprastichting		1		1
<i>Mercy Ships</i>	1	1		1
Care International		1		1
<i>ZOA vluchtelingen zorg</i>			2	2
Lokaal contract	1		2	2
<i>Tear Fund</i>			1	1
<i>Gereformeerde Zendingsbond</i>	1		3	3

<i>Bonisa Zending</i>			<i>1</i>	<i>1</i>
<i>Medische Zending</i>			<i>1</i>	<i>1</i>
Interplast			1	1
<i>Gereformeerde Gemeenten Zending</i>			<i>1</i>	<i>1</i>
<i>Mbuma Zending</i>			<i>1</i>	<i>1</i>
Rode Kruis	3			
Memisa - CORDAID	2			
<i>Youth with a Mission</i>	<i>1</i>			
UNAIDS	1			
SNV	1			
COV	1			
Eirene	1			
Stichting Ondersteunende Thuiszorg Suriname	1			
Onbekende met welke organisatie			7	7

Tijdsduur van uitzending

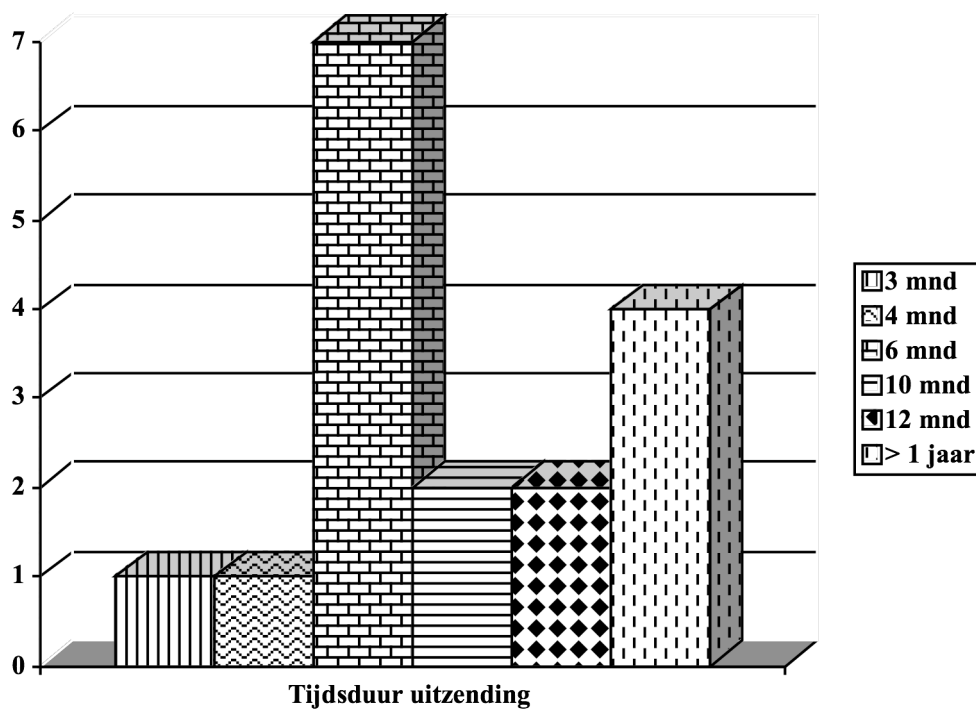
Gevraagd is aan te geven hoe lang de uitzending heeft geduurd. Dit wordt in tabel 5 en figuur 1 weer-gegeven en betreft slechts die mensen die de vragenlijst (volledig) hebben ingevuld.

N.B. sommige oud studenten zijn meerdere keren voor bepaalde tijd uitgezonden (geweest): dit is vervolgens van invloed op de totalen zoals in tabel 5 is aangegeven.

Tabel 5: tijdsduur uitzending

	< 3 mnd	3 – 12 mnd	1 jaar	> 1 jaar	totaal
1997	1 (4%)	13 (46%)	7 (25%)	7 (25%)	28
2005	1 (6%)	12 (71%)		4 (24%)	17

Figuur 1: Tijdsduur van uitzending

Gebied waar oud studenten werkzaam zijn (geweest)

Het overgrote deel (56%) van de uitzendingen tussen 1999 en 2003 heeft plaatsgevonden naar het Afrikaanse continent (was 58% in 1997), waarvan 28% naar Soedan. Azië volgt met 20% (was 23% in 1997). Naar Oost Europa 7% (was 10% in 1997) en de overigen naar het Midden Oosten, Zuid Amerika en Nederlandse Antillen. Het moge duidelijk zijn dat er geen significante verschillen zijn opgetreden. Opvallend – maar niet verwonderlijk - is overigens het hoge percentage uitzendingen naar Soedan.

Gevraagd werd naar welk land oud studenten uitgezonden zijn (geweest).

N.B.. sommige oud studenten zijn meerdere keren naar verschillende landen uitgezonden (geweest).

Tabel 6: overzicht van landen waar oud studenten werkzaam zijn (geweest)

Land	1997 (n = 31)	2005 met re- tour enquête:	2005 zonder re- tour enquête	2005 allen (n = 49)
Afghanistan	2		1	1
Albania	3			
Azerbeidjan	2			
Bangladesh		1		1
Benin		1		1
Bosnië			1	1
Brazilië	1	1	1	2
Burundi	1			
Cambodja		1		1
Ethiopië	1	2		2
Filipijnen	1			
Ghana	1			
India	1			
Israel	1			
Jemen			1	1
Kameroen			1	1
Kirgizië			1	1
Libanon			1	1
Liberia	2		1	1
Malawi			1	1
Namibie	1			
Nepal			2	2
Nigeria		1		1
Oeganda	1	1	2	
Oekraïne		2		3
Oezbekistan		1		1
Peru	1			
Rwanda	2			
Sierra Leone			1	1
Somalië	2	1		1
Sri Lanka			1	1
Subsaharan Africa		1		1
Soedan	3	3	4	7
Suriname	1		1	1
Tanzania	2		3	3
Tsjaad	1			
Zaire (Congo)	1	1		2
Zanzibar			2	2
Zimbabwe		1	3	4
Onbekend			5	5

NB. De uitkomst van de volgende vragen is gebaseerd op de 15 ingevulde en retour gezonden enquêtes van uitgezonden.

Type Omgeving

De meeste uitzendingen 11 (61% en was in 1997: 48%) vonden plaats naar plattelandsgebieden. Zes personen (33% en was in 1997 24%) werkten in een stedelijk gebied en slechts 2 (11% en was in 1997: 18%) werkten in een vluchtelingenkamp.

Type Projecthulp

De verdeling noodhulp en structurele hulp houden elkaar redelijk in evenwicht. 6 personen waren werkzaam in de noodhulp, terwijl 8 personen in structurele programma's werk(t)en. 3 personen werk(t)en in rehabilitatie projecten.

Het merendeel van de uitzendingen (8 = 53%) vond plaats via particuliere organisaties. In 5 (33%) gevallen via een overheidsinstantie.

Uitzendingen worden niet vaak op nationaal niveau uitgevoerd door oud-studenten (3). Veel vaker worden ze ingezet op districtsniveau (8) of lokaalniveau (6).

In het merendeel van de gevallen werkten oud studenten in reeds bestaande projecten (10), terwijl 5 oud studenten in een nieuw project werkten.

Functies en Taken Oud-Studenten

Op de vraag m.b.t. functies en taken van de oud studenten die uitgezonden zijn (geweest) konden meerdere antwoorden gegeven worden. Opvallend is het groot aantal taken die binnen één functie uitgevoerd worden. Je moet "van alle markten thuis zijn" en eveneens flexibel. Minder werd aangegeven specifiek uitvoerend verpleegkundig bezig te zijn geweest (6 personen). Daarentegen wordt veel gewerkt aan gezondheidsvoorlichting, educatie en coördinatie. Tien (10) personen gaven aan op management niveau bezig te zijn geweest, zowel organisatorisch als beleidsmatig. T.o.v. de 1997 studie kan – met enige voorzichtigheid - enerzijds geconstateerd worden dat m.n. onderwijs en management taken nog meer behoren tot de rol van de community health officer en anderzijds dat de klinische taken nog minder tot het takenpakket lijken te behoren dan voorheen.

Tabel 7: Functies

Functies Uitgezonden	1997 Aantallen	% (n = 30)	2005 aantallen	% (n = 15)
Verpleegkundig - uitvoerend	13	43	6	40
Anders uitvoerend	4	13	1	7
Preventie	12	40	3	20
Gezondheidsvoorlichting	15	50	8	53
Curatief	12	40	2	14
Educatie	18	60	12	80
Coördinatie	20	67	12	80
Management - organisatorisch	18	60	10	67
Management - beleidsmatig	4	13	8	53
Onderzoek - uitvoering	12	40	3	20
Onderzoek - initiëren / opzetten	4	13	5	33

Visie van Oud-Studenten op de Inhoud van de Opleiding

Oud-studenten werden gevraagd hun mening te geven over de inhoud van de gevolgde opleiding. De meest geplaatste opinies geven aan dat de afgestudeerden de opleiding als volgt heeft ervaren:

- Een brede en doelgerichte opleiding. Ik vond het heerlijk dat er veel “praktijk mensen” waren.
- Het was een introductie in de wereld van ontwikkelingswerk en de politiek die daarmee samengaat. Een introductie in principes zoals participation en ownership, onderzoeksmethoden (statistiek, epidemiologie, kwalitatieve onderzoeksmethoden, PRA), en een ondergrond in tropische geneeskunde. Verder een discussie over “current issues”. Ook een overzicht van wat een aantal organisaties in het veld doen en een heleboel ervaring die met ons werd gedeeld door de opleidingscoördinatoren en gastsprekers.
- Kennismaking met ontwikkelingswerk, veel aandacht voor management van projecten, het schrijven van project voorstellen.
- Leerzame opleiding die je veel inzicht geeft in het werken voor een ontwikkelingsorganisatie. De theorie geeft veel houvast voor het werk in de praktijk.
- Goede opleiding als voorbereiding op public health in ontwikkelingslanden.
- Goede voorbereidende, oriënterende basis opleiding, geschikt voor mensen die nog helemaal geen ervaring hebben. Bijna alle onderdelen in de opleiding ben ik in de praktijk, op welke manier dan ook, tegengekomen.
- Goede introductie in ontwikkelingssamenwerking. Geeft voor sommige dingen een dieper inzicht in de materie (hangt af van de docent). De discussies zijn voor mij het belangrijkste geweest.
- Overall zeer waardevol voor in het veld.
- Meer aandacht voor logistieke kennis, meer specifieke leerstof over ondervoeding en tropische infectieziekten. Kwam achteraf te weinig aan bod. Meer aandacht voor geslachtsziekten nodig.
- Het was een waardevolle ervaring, zowel op het gebied van kennis als op het gebied van persoonlijke vaardigheden, groepsinteractie etc. Persoonlijk was het een bevestiging van iets wat ik eigenlijk al wist; dat ik wilde werken als ontwikkelingswerker.
- Een goede brede opleiding die een goede weergave geeft van ontwikkelingshulp.
- In de praktijk heb ik veel aan de opleiding gehad, m.n. gericht op projectmanagement. Dit had echter tijdens de opleiding beter begeleid moeten worden. Veel geleerd van de modules verzorgd door Artsen zonder Grenzen.
- Introductie op werken in ontwikkelingslanden. Goede voorbereiding voor job voor Artsen Zonder Grenzen, met name met betrekking tot educatie en coördinatie.
- Goede kennismaking met het taalgebruik binnen de internationale hulpverlening. Op de hoogte worden gebracht van verschillende opinies t.a.v. internationale hulpverlening. Verkennend: literatuur; organisaties; medische ziektebeelden e.d.

Algemeen Oordeel over de Opleiding

De gemiddelde waardering van de cursus op een schaal van 1 tot 10 is een 7,5 (was in 1997 een 7.6) met een variatie van 6 tot 10. Hieronder een impressie van geplaatste opmerkingen:

Flexibilisering van het Onderwijsaanbod

Acht (53%) van de respondenten geven aan dat de CH-opleiding meer flexibel zou moeten zijn om zodoende meer specifiek opgeleid te kunnen worden, een betere afstemming op individuele leerbehoeften en interesse. Vijf (33%) respondenten geven aan dat meer flexibiliteit niet nodig is en dat een cursus met verplichte kernonderdelen welke een degelijke basis vormen, goed is.

Keuze voor Diploma Community Health in Leiden

Op de vraag of de oud-studenten opnieuw voor Leiden zouden kiezen om een dergelijke studie te volgen gaf 80% aan dit inderdaad te doen. Deels omdat er weinig andere keuzemogelijkheid is, maar ook omdat het een goede opleiding is. De overige 20% zou kiezen voor een meer medische opleiding of zich eerst oriënteren wat het beste is op dat moment.

Conclusies en Aandachtspunten t.b.v. verdere ontwikkelingen Community Health

- Met zekerheid kan gezegd worden dat minimaal 37% van de afgestudeerden uitgezonden is geweest. Vermoedelijk ligt dit percentage hoger omdat adressen bij uitzending vaak niet meer gebruikt worden (wat gereflecteerd is in een aantal vragenlijsten die geretourneerd werden).
- Er lijkt zich een trend voor te doen dat mensen op iets oudere leeftijd uitgezonden worden. Wellicht dat organisaties naast opleiding meer zijn gaan vragen m.b.t. werk- en levenservaring.
- De meeste taken van afgestudeerden bevinden zich op het terrein van management en onderwijs.
- De inhoud van de opleiding blijkt i.h.a. goed aan te sluiten op de praktijk. Wel worden m.b.t. klinische vakken (waaronder parasitologie) diverse meningen naar voren gebracht. Zo is de inhoud van die vakken in de ogen van sommigen te basaal en wordt er te beperkt aandacht aan gegeven terwijl aan de andere kant er respondenten zijn die zeer nadrukkelijk aangeven dat die vakken niet echt van groot belang zijn en gaan sommigen zover dat ze vinden dat tijd besteedt aan die vakken vermindert moet worden.
- AZG is net als in eerder uitgevoerd onderzoek verreweg de grootste 'afnemer' van de studenten Community Health. Daarnaast is het opvallend dat er een sterke groei is van met name het aantal protestant christelijke organisaties welke afgestudeerden van deze opleiding recruterend en uitzendend. Gevestigde organisaties zoals CORDAID, het Rode Kruis en SNV zijn v.w.b. uitzendmogelijkheden nauwelijks meer van betekenis voor afgestudeerden Community Health.
- De opleiding wordt met een gemiddeld cijfer van 7.5 positief beoordeeld door de respondenten.